

Yttrande

2025-12-09

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet
103 33 Stockholm
li.remissvar@regeringskansliet.se
Regeringskansliets dnr: LI2025/01500

Handläggare:
Florence Pendrill

Dnr: 2025-01817

Yttrande avseende SOU 2025:93 En robust skogspolitik för ett aktivt skogsbruk

Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande, Formas, har granskat innehållet i rubricerat betänkande.

Formas ställningstagande

Formas vill inledningsvis betona vikten av att den här utredningen ses och hanteras tillsammans med betänkandet av Skogsutredningen 2019 (Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och naturvård i skogen, SOU 2020:73) samt Miljömålsberedningens förslag om en strategi för hur Sverige ska leva upp till EU:s åtaganden inom biologisk mångfald respektive nettoupptag av växthusgaser från markanvändningssektorn (SOU 2025:21). Att se dessa tre utredningar som en helhet är nödvändigt för att få ett tillräckligt brett utgångsläge för att kunna arbeta mot de två jämställda målen i skogspolitiken: ett produktionsmål och ett miljömål (där både ekologiska och sociala värden ingår). Formas ser att de här tre utredningarna tillsammans kan bidra till att utveckla skogspolitiken, och därmed bidra på ett positivt sätt till både en hållbar utveckling och en stärkt konkurrenskraft.

Formas lämnar även specifika synpunkter nedan på kapitel 9 ”Nytt forskningsprogram”, där Formas avstyrker förslaget om ett nytt forskningsprogram med fokus på skogsskötsel, samt på delar av kapitel 10 ”Inför ett evidensbaserat beslutsfattande”, där Formas avstyrker föreslagen organisering om ett evidensbaserat beslutsfattande. Formas resonemang och motiveringar beskrivs mer ingående nedan.

Nytt forskningsprogram (kap 9)

Skogen och skogssektorn är en central del för att stärka konkurrenskraften i de gröna näringarna. Därför görs redan idag omfattande satsningar i Sverige på forskning och innovation inom skogsområdet. Den forskning och innovation som finansierats de senaste decennierna kommer från flera olika källor, bland annat från statliga forskningsråd, myndigheter, näringsliv, privata stiftelser och löntagarstiftelser, vilket sannolikt har varit väldigt värdefullt för utvecklingen av kunskapsbasen.

Att fortsätta stärka det vetenskapliga kunskapsläget om skog är viktigt för Sverige, och kan bidra till flera samhällsmål, såsom stärkt konkurrenskraft, god försörjningstrygghet, säkerställd biologisk mångfald och minskade utsläpp av växthusgaser. Det finns behov av omfattande skogsrelaterad forskning och innovation för att ytterligare stärka kunskapsläget, och Formas välkomnar att utredningen identifierat detta. Betänkandet ger dock en ofullständig bild av den forskning och innovation som redan finansieras, konsekvensanalysen av förslaget är bristfällig och Formas egna analyser av området visar på bredare kunskapsbehov än den tematik som föreslås. Betänkandet visar således inte varför just en särskild satsning på skogsskötselforskning är efterfrågad och nödvändig, i relation till andra behov och utöver de satsningar som redan sker.

Formas avstyrker därmed utredningens förslag att regeringen bör ge Formas i uppdrag att tillsätta ett nytt forskningsprogram med fokus på skogsskötsel om 50 miljoner kronor per år. Formas motiv till detta är:

- Den sammanställning som görs i utredningen av pågående forskningsprogram är bristfällig och utelämnar flera betydande delar av befintlig forskningsfinansiering på skogsområdet. Utredningen lyfter exempelvis inte fram den forskning som redan idag finansieras av Formas, Vetenskapsrådet, Vinnova, Energimyndigheten, EU:s ramprogram, Mistra, Skogssällskapet, Kampradstiftelserna eller Kempestiftelserna. Satsningen som Wallenbergstiftelserna gör via [WIFORCE](#) nämns kortfattat i betänkandet. Eftersom denna satsning är så pass omfattande (omkring en halv miljard kronor över tolv år) och inkluderar en specifik del om ”framtidens skogsskötsel” hade analysen behövt fördjupas kring vilka dimensioner av skogsskötselforskning som ingår respektive saknas i WIFORCE. I betänkandet saknas även information om den forskning som finansieras via universitetens och högskolornas basanslag, exempelvis vid SLU. En stor mängd skogsrelaterad forskning bedrivs med finansiering direkt från lärosätena, bland annat genom de professurer som redan finns etablerade. En stor del av den nedskärning av skogsforskningen som utredaren relaterar till kan därmed säkerligen kopplas till att lärosätena medvetet har gjort andra prioriteringar än skogsskötselforskning. Betänkandet saknar även ett tydligt resonemang kring behovet av nya skogsforskningsprogram i relation till andra forskningsbehov, och om det är staten som ska finansiera detta via statsbudgeten.
- Formas har uppdrag att finansiera forskning och innovation inom de areella näringarna. Utredningen saknar dock en genomgång av den skogsrelaterade forskning som redan idag finansieras av Formas. Skog är ett av Formas kunskapsområden och i den öppet tillgängliga sammanställning som Formas gjort över myndighetens egna insatser på skogsområdet ([Strategi för Formas roll inom skogsområdet](#)) framgår att Formas finansiering av skogsrelaterad forskning under åren 2018–2023 har varierat mellan cirka 120 och 250 miljoner kronor per år. Finansieringen kanaliseras genom riktade tematiska utlysningar (nationella och i nordiska och europeiska samarbeten), genom Formas öppna forskarinitierade utlysningar, och genom Formas ramanslag till Skogforsk på cirka 55 miljoner kronor per år. Sett till tematisk inriktning har flest beviljade projekt berört ekologi och vatten, följt av skogsskötsel och skogsskador samt klimatrelaterade frågor. Sammantaget utgör dessa områden cirka 60 procent av projekten. Skoglig primärproduktion ingår även i det nya forsknings- och innovationsprogram samt en

forskarskola inom bioekonomi som Formas i mars 2025 fick i uppdrag av regeringen att skapa. De satsningarna har en stegvis ökande finansiering upp till 110 miljoner kronor per år 2028. Tillsammans med ramanslaget till Skogforsk finansierar alltså Formas redan idag en avsevärd mängd forskning inriktad mot skogsskötselområdet. I och med att utredningen saknar en genomgång av vad Formas redan finansierar inom området visar inte utredningen tydligt på vad ytterligare ett forskningsprogram skulle tillföra för nytta.

- Det föreslagna forskningsprogrammet i betänkandet har ett relativt snävt tematiskt fokus i förhållande till den samlade behovsbilden på området. Formas egen analys, där kunskaps- och forskningsbehov har ställts i relation till formella målsättningar och befintlig forskningsfinansiering i systemet som helhet, visar på en betydligt bredare behovsbild för skogsområdet¹. Analysen genomfördes i samråd med andra myndigheter, akademi, näringsliv och civilsamhället. De kunskapsbehov som framkom omfattar exempelvis drivkrafter och förutsättningar för skogssektorns utveckling i en global kontext, samhällets kapacitet och beredskap för att hantera olika typer av risker och kriser kopplade till skogen, skogens roll för människors fysiska och psykiska hälsa och välmående samt styrnings- och förvaltningsfrågor för en mångfald av olika samhällsmål. I alla dessa teman ingår skogsskötselfrågor som en naturlig, viktig och integrerad del, men de samlade behoven är betydligt bredare än enbart skogsskötsel. Formas ser därför att ytterligare statliga satsningar på forskning inom skogsområdet bör ha ett bredare fokus, så som Formas även föreslog i myndighetens underlag² till regeringens forsknings- och innovationspolitik 2025–2028.
- Konsekvensanalysen av förslaget är bristfällig. Det anges i betänkandet att *"Förslagsvis finansieras forskningsprogrammet via Formas ordinarie budget"*. Det bör sannolikt tolkas som att inga nya medel föreslås tillföras Formas, utan Formas ska skapa det nya forskningsprogrammet inom befintlig budgetram. En majoritet av Formas budgetmedel binds dock upp via regleringsbrev och olika uppdrag från Klimat- och näringslivsdepartementet och Landsbygds- och infrastrukturdepartementet. Formas forskarråd är ansvariga för strategi och beslut kring Formas forsknings- och innovationsfinansiering och det finns ytterst lite medel som enkelt kan frigöras, då Formas beslut om finansiering binder upp medel i långsiktiga forskningsprogram. En motsvarande minskning av ovannämnda befintliga finansiering inom något eller flera av Formas ansvarsområden kan ses som en samhällsekonomisk kostnad som betänkandet inte har beaktat. Avslutningsvis saknas det även en tydlig alternativ lösning till att staten finansierar den föreslagna satsningen, vilket normalt bör inkluderas i en konsekvensanalys i Statens Offentliga Utredningar³.

¹ <https://formas.se/kunskap-och-fordjupning/formas-rapporter/rapporter/2024-06-20-formas-starker-rollen-som-finansiar-av-skogsrelaterad-forskning-och-innovation.html>

² <https://formas.se/kunskap-och-fordjupning/formas-rapporter/rapporter/2023-10-31-kunskap-for-ett-framtidssakrat-samhalle.html>

³ https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-2024183-om-konsekvensutredningar_sfs-2024-183/

Inför ett evidensbaserat beslutsfattande (kap 10)

I kapitel 10 föreslås att ett evidensbaserat beslutsfattande ska införas och att nya analysenheter för detta inrättas vid Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket. Formas delar synen att ett evidensbaserat beslutsfattande är viktigt, men Formas avstyrker föreslagen utformning, organisering och finansieringslösning för det evidensbaserade beslutsfattandet med följande motivering:

- Analysenheternas tänkta uppgifter är otydliga. Trots en bred bakgrundsbeskrivning av befintlig statistikinsamling och analysverksamhet **(10.1)**, en god argumentation om vikten av evidens **(10.2)**, och en tydlig problembeskrivning **(10.3)** förblir det något oklart vad de föreslagna analysenheterna ska arbeta med för frågor och på vilket sätt.
- Det är oklart hur förslaget i väsentliga delar löser de beskrivna problemen. Ett av problemen som lyfts är bristen på oberoende när en myndighet som ansvarar för genomförandet av en politik eller dylikt också utvärderar det egna genomförandet. Formas delar bilden av att en myndighet inte ska utvärdera sig själv eller sin egen verksamhet. Likafullt innebär förslaget att just detta kommer att ske. Utredaren menar att oberoendet går att lösa organisatoriskt, men det innebär inte att analysenheterna automatiskt också kommer att uppfattas som oberoende av utomstående. Ett annat problem som beskrivs är att även om myndigheternas ansvar är utpekade via deras instruktioner är det inte alltid som det finns särskilda budgetposter knutna till statistikproduktion, annan uppföljning, utvärdering och analys. Trots detta föreslås inte några särskilda medel till de nya analysenheterna. Flera av de utpekade problemen riskerar därmed att kvarstå.
- Förslagets konsekvenser **(10.8)** är relativt kortfattat beskrivna. Utredaren tillstår att om en analysenhet ska inrättas utan att extra medel tillförs, kommer det att ske på annan verksamhets bekostnad. Betänkandet nämner dock ej vilken verksamhet som skulle kunna skäras ned, och vad det i så fall skulle få för konsekvenser.
- Formas bedömer att betänkandet underskattar de resurser som behövs för att bygga upp analysenheter som kan producera underlag med ändamålsenlig kvalitet i tillräcklig volym för att på ett meningsfullt sätt kunna stödja ett fungerande evidensbaserat beslutsfattande. Om analysenheterna på ett systematiskt sätt ska sammanställa forskning så som Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU), Skolforskningsinstitutet och Formas gör bör man beakta att det är en resurskrävande verksamhet som tar tid och expertis att bygga upp. Inte minst är kompetensförsörjningen en utmaning. Det kan därför finnas starka skäl att samla resurserna och kompetensen i en organisation snarare än att de sprids ut på flera organisationer.
- Förslaget överlappar delvis med Formas redan befintliga verksamhet. I Formas uppdrag ingår att genomföra systematiska forskningssammanställningar som kan utgöra underlag för evidensbaserade beslut i det svenska miljömålsarbetet. Det omfattar även skogsfrågor genom miljökvalitetsmålen Levande skogar och Begränsad klimatpåverkan med flera. För närvarande

genomför Formas två skogsrelaterade forskningssammanställningar⁴ där samverkan med både Skogsstyrelsen, Naturvårdsverket och sakkunniga forskare är väl utvecklad. Betänkandet antyder att beprövad erfarenhet inte ingår i Formas evidensarbete **(10.7.1)**. Den bilden behöver nyanseras. I Formas evidensarbete ingår alltid att söka efter så kallad grå litteratur där beprövad erfarenhet ofta finns dokumenterad. Vi för också en dialog med en bredd av intressenter i varje sammanställning för att inhämta deras perspektiv och erfarenheter.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Emma Gretzer, efter föredragning av forskningssekreterare Florence Pendrill. I beredningen har även avdelningschef Erik Eriksson, analytiker Magnus Land och biträdande avdelningschef Karin Perhans deltagit.

Detta beslut har fattats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Emma Gretzer

Florence Pendrill

⁴ [Hur påverkas kol i skogsmark av olika skötselmetoder i hyggesfasen?](#)
[Vilka effekter har styrmedel som syftar till att skydda den biologiska mångfalden i skogen?](#)